Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	J.J.M. Smulders	**Datum**	6 september 2023
Doorkiesnummer	030-2862396	**Kenmerk**	11588509
E-mail	m.smulders@utrecht.nl	**Onderwerp**	Raadsbrief organisatie Tweede Kamerverkiezing 2023
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Burgerzaken

Geachte leden van de raad,

Op woensdag 22 november a.s. vindt de tussentijdse Tweede Kamerverkiezing plaats. Een verkiezing die in beperkte tijd moet worden voorbereid en uitgevoerd, de voorbereidingen daarvoor zijn daarom al in volle gang. Zo zijn voor het eerst bij een Tweede Kamerverkiezing in Utrecht meer dan 200 stembureaus actief. Daarnaast worden, conform de door u aangenomen motie Verkiezingsborden als standaard, 70 borden verspreid over de hele stad geplaatst. Ook hebben wij uw signalen over de werkdruk van vrijwilligers ter harte genomen bij het organiseren van de a.s. verkiezing. Hieronder gaan wij nader op deze wijzigingen in.

Daarnaast spreken wij tijdens de raadscommissie VBF van 14 september a.s. over het verloop van de afgelopen Provinciale Staten verkiezing. Waar mogelijk, mede gelet op de korte voorbereidingstijd en kosten, worden de door u ingebrachte punten nog betrokken bij de voorbereiding. Ook de Kiesraad en het ministerie van BZK zijn bezig met verbeteringen in het verkiezingsproces naar aanleiding van de afgelopen verkiezingen. Voor hen geldt evenzeer dat door de korte voorbereidingstijd slechts een beperkt deel van de verbeteringen al in november doorgevoerd kunnen worden. Zo zijn voor een aantal verbeteringen aanpassing van de Kieswet nodig en dat is op deze korte termijn niet te realiseren.

In deze raadsbrief nemen we u mee in hoe we deze verkiezing vormgeven en welke keuzes daarbij zijn gemaakt.

Aanpak Tweede Kamerverkiezing 2023
Vanwege de korte voorbereidingstijd wordt zoveel mogelijk de aanpak gehanteerd van de voorgaande verkiezing. Er worden geen grote wijzigingen doorgevoerd bijvoorbeeld om te voorkomen dat systemen opnieuw moeten worden ingericht of vrijwilligers nieuwe werkwijzen moeten aanleren. Waar eenvoudig een verbetering kan worden doorgevoerd in het proces of werkzaamheden vereenvoudigd kunnen worden wordt dit uiteraard wel aangepast.

Bij deze verkiezing heeft de gemeente Utrecht beperkte bijzondere taken, voortkomend uit de nieuwe Kieswet. Het college stelt een Hoofdstembureau aan dat de taak heeft de uitkomsten van de tellingen van gemeenten in de provincie Utrecht te totaliseren. Het Hoofdstembureau komt hiervoor in een besloten zitting bijeen. Van deze zitting wordt een proces verbaal opgemaakt dat wordt overgebracht, met de bijbehorende stukken, naar de Kiesraad. De Kiesraad is bij deze verkiezing het Centraal Stembureau. Zij totaliseert alle uitgebrachte stemmen en berekent op basis daarvan de verkiezingsuitslag en de zetelverdeling.

Stemlocaties en stembureaus

Stemlocaties

Zodra de verkiezingsdatum bekend werd, zijn alle bekende stemlocaties aangeschreven om hun beschikbaarheid te inventariseren. Vanwege de vakantieperiode was het lastig om van alle locaties snel inzicht te krijgen in hun beschikbaarheid. Inmiddels is de beschikbaarheid van de meeste locaties bekend.
Waar de reguliere locaties niet beschikbaar zijn worden alternatieve locaties gezocht en gekeken of bestaande locaties in de buurt de mogelijkheid hebben een dubbel stembureau in te richten. Het wordt wel steeds moeilijker om aan geschikte locaties te komen. Zoals het er nu naar uit ziet gaan we ook gebruik maken van de tijdelijk/mobiele units om ervoor te zorgen dat kiezers voldoende plekken in de stad hebben om te stemmen en om te zorgen dat locaties niet te druk worden.

Bepaling aantal stembureaus

In de raadsbrief over de afgelopen Provinciale Staten- en waterschapsverkiezingen is toegezegd dat er onderzocht zou worden wat de mogelijkheden zijn om het aantal stembureaus uit te breiden en kiezers beter over de stembureaus te verdelen. Vanwege de korte voorbereidingstijd is een onderzoek nu niet mogelijk, maar nemen we wel maatregelen met als doel kiezers beter over de stembureaus te verdelen en zoveel mogelijk lange wachtrijen te voorkomen.

Bij de afgelopen Provinciale Staten- en waterschapsverkiezingen waren er 177 stembureaus. Bij de Tweede Kamerverkiezing wordt gestreefd naar 220 stembureaus. Door meer stembureaus in te zetten wordt geprobeerd te voorkomen dat er voor kiezers lange rijen ontstaan en wordt ook de werkdruk voor de vrijwilligers lager.
Ook geldt nog steeds het uitgangspunt van 750 meter als maximale loopafstand voor een kiezer tussen het woonadres en de stemlocatie.

Inclusief en toegankelijk

Voor doven en slechthorende kiezers wordt weer een gebarentalig stembureau ingericht. Daarnaast kunnen blinden en slechtzienden weer gebruik maken van de Stemmal.

Stemlocaties worden gecontroleerd en geselecteerd op toegankelijkheid voor mindervalide kiezers. Het is mogelijke dat het percentage toegankelijke locaties iets lager uitvalt dan gebruikelijk. Dit zal zich voordoen wanneer vaste locaties niet beschikbaar zijn en er moet worden uitgeweken naar een alternatieve en niet toegankelijke locatie. In onze communicatie aan kiezers maken we duidelijk welke locaties toegankelijk zijn en welke voorzieningen er op een locatie aanwezig zijn.

Inzet vrijwilligers

Bij de aankomende verkiezing kan er slechts op één dag gestemd worden. Per stembureau zijn er wettelijk minimaal drie stembureauleden nodig. Bij de afgelopen verkiezingen zijn er standaard vier en op enkele stembureaus vijf stembureauleden ingezet. De dag voor de vrijwilligers op het stembureau

bleek erg lang. Dit kwam onder andere doordat het een dubbele verkiezing betrof en de opkomst hoog was.

Het is niet mogelijk voor de aankomende verkiezing het effect van het invoeren van shifts op de stembureaus te onderzoeken en op grond daarvan de eventuele implementatie te realiseren.
De dag voor de vrijwilligers wordt verlicht door een groter aantal stembureaus en het inzetten van een standaard vijfde stembureaulid. Op die manier wordt ervoor gezorgd dat stembureauleden ombeurten met pauze kunnen. Ook het telproces op het stembureau wordt vereenvoudigd waardoor de verwachting is dat stembureauleden eerder klaar zijn met tellen. Tot slot is het weer mogelijk om een dagdeel zitting te nemen op een aantal stembureaus.

Alle vrijwilligers ontvangen voor de functie die ze uitoefenen een training om hun functie goed uit te kunnen voeren. Meestal is dit een e-learning, voor een aantal functies moet een Webinar gevolgd worden.

StembureauApp
Er wordt bij deze verkiezing weer gebruik gemaakt van de StembureauApp. Deze App had bij de afgelopen verkiezing een landelijke storing. Het niet goed functioneren van de App had voor de achttien gemeenten die de App gebruikten gevolgen voor de doorlooptijd bij het controleren van de stempassen op het stembureau.

Er heeft een onderzoek plaats gevonden door de leverancier van de App naar de oorzaken van de storing. Daaruit zijn een aantal (technische) punten naar voren gekomen die voor de aankomende verkiezing worden opgepakt en opgelost. Door de gesprekken die gevoerd zijn, is er voldoende vertrouwen in de App en wordt deze daarom ook weer ingezet.

De voordelen van het werken met de App zijn groot. De App zorgt ervoor dat de stembureauleden eenvoudig en snel de geldigheid van de stempassen kunnen controleren. De App is ook het communicatiemiddel tussen het stembureau en de verkiezingsorganisatie (chat). Daarnaast geeft het de verkiezingsorganisatie inzicht in wat er op de stembureaus gebeurt zodat er proactief gehandeld kan worden. Er wordt bijvoorbeeld gemonitord hoeveel kiezers een stembureau hebben bezocht. Indien nodig kan in een vroeg stadium de voorraad stembiljetten aangevuld worden zodat er geen tekort ontstaat.

Communicatie
Om de verkiezing onder aandacht te brengen van de inwoners en op te roepen te gaan stemmen worden er verschillende communicatiekanalen ingezet.

Verkiezingsborden
Ten eerste wordt er uitvoering gegeven aan de motie Verkiezingsborden als standaard. In de raadsbrief Evaluatie Provinciale Staten- en waterschapsverkiezingen maart 2023 is aangegeven dat de inzet van verkiezingsborden meegenomen worden in het onderzoek naar de effectiviteit en kosten van opkomst bevorderende maatregelen. De uitkomsten van dit onderzoek worden nog met u gedeeld. Omdat het gesprek over de uitkomsten nog niet heeft plaatsgevonden wordt de motie uitgevoerd zoals aangenomen. Er worden 70 verkiezingsborden geplaatst op, voor zover mogelijk, de locaties die ook zijn gebruikt bij de gemeenteraadsverkiezing van 2022.

Outdoor campagne
Er wordt weer een outdoor campagne uitgerold door heel de stad. Dat betekent dat er bij bushokjes, winkelcentra en doorstroomlocaties posters (abri's) worden opgehangen met daarop de oproep aan kiezers om te gaan stemmen.

Website
Op de website utrecht.nl/verkiezingen kunnen kiezers informatie vinden over de aankomende verkiezing. Ook wordt gebruik gemaakt van Social Media om praktische informatie bekend te maken. Informatie over de stemlocaties, toegankelijkheid en drukte op een locatie is te vinden op de website stembureaus.utrecht.nl. De drukte op een locatie wordt inzichtelijk gemaakt doordat een stembureaulid regelmatig de drukte op een locatie doorgeeft.

Stempas en huis-aan-huis kandidatenlijst
In de week van 23 tot 27 oktober ontvangen kiezers hun stempas. Bij de stempas wordt een flyer gevoegd met uitleg over het stemproces en hoe ze bijvoorbeeld iemand kunnen machtigen.
De kandidaten en de stemlocaties worden ook huis-aan-huis bezorgd. Deze kandidatenlijst wordt in de week van 13 tot 17 november bezorgd.

Portal vrijwilligers
De vacatures voor de vrijwilligers worden via onze gebruikelijk portal mijnstembureau-utrecht.nl vrijgegeven. De verwachting is dat vrijwilligers zich vanaf begin september kunnen aanmelden. De vrijwilligers kunnen via het portal zelf een keuze maken welke functie zij willen uitoefenen en op welke locatie.

Centrale stemopneming
Er wordt gebruik gemaakt van de wettelijke mogelijkheid om een centrale stemopneming (CSO) te organiseren. Dat betekent dat de stemmen op kandidaatsniveau geteld worden op de dag na de stemming, donderdag 23 november. Een CSO betekent een kortere dag voor de stembureauleden omdat zij de stemming niet op kandidaatsniveau hoeven te tellen. Daarnaast wordt op de donderdag met uitgeruste tellers geteld.
De keuze voor een centrale stemopneming is sinds de wijziging van de Kieswet begin dit jaar, een collegebesluit.

Kosten verkiezing
Vanuit het Rijk wordt er geen extra financiële vergoeding verstrekt voor de tussentijdse verkiezing. Dat betekent dat de kosten voor deze verkiezing deels bekostigd kunnen worden (1 miljoen euro) uit de reserve die we hiervoor hebben. Daarnaast verwachten we nog wel een tekort van 900.000 euro. Het definitieve resultaat zullen we betrekken bij de verantwoording 2023.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,